

AJDA SMREKAR, JANA ZUPANČIČ
IN VIKTORIJA BENCIK EMERŠIČ

IGRALCI SE IGRAMO Z OGNJEM

Besedilo: **MAŠA OGRIZEK** Foto: **MIRAN JURŠIČ**

EKSKLUZIVNO

Povod za trojni intervju je bila predstava **Vojna in mir**, v kateri vse tri igralko upodabljajo enega osrednjih likov, Natašo Rostovo. Skupna jim je tudi strast, ki jo čutijo do igranja. Vse so članice Mestnega **gledališča ljubljanskega**. In četudi igrilstvo pogosto povezujemo z egotripom, je bilo v pogovoru z njimi mogoče zaznati iskreno naklonjenost, celo ljubezen do gledališkega »plemena«, katerega del so. S kolegi si včasih delijo mravljinca navdušenja, kot organizem pa delujejo tudi takrat, ko skupaj zaidejo v nemogoč položaj.

razredu osnovne šole dobila za razrednika mladega učitelja, ki je prišel naravnost s faksa, poln energije, prijazen in ustvarjalen. Opazil je, da je v razredu nekaj potencialov, in je čisto ljubiteljsko začel z nami ustvarjati predstave. Naša gledališka skupina La luna je v skoraj nespremenjeni sestavi preživela vse do četrtega letnika gimnazije.

Jana: Tudi jaz sem se že v osnovni šoli priključila gledališkemu krožku. V začetku srednje šole pa smo s prijatelji ustanovili majhno gledališko skupino. Oblikovala se je trdna ekipa in družba petnajstih ljudi, ki smo se redno srečevali dvakrat na teden. In to je bilo moje veselje, sprostitvev, tudi strast. S starši sem šla pogosto v teater in že takrat me je očaral. A sem sprva študirala stomatologijo, kratek čas. Nisem si upala na sprejemne izpite na AGRFT, ker se mi je zdelo, da bi mi bilo preveč hudo, če jih ne bi naredila. Potem pa so me prijatelji prepričali, da sem vendarle poskusila.

Vsem trem je torej skupno, da so imeli pomembno vlogo prijatelji. Se vam zdi ključno, da najdeš skupino sorodno mislečih ljudi, svoje »pleme«, kot ga imenuje Robinson?

Viktorija: Absolutno! Če ne bi bilo učitelja Borisa, ne vem, ali bi me življenje pripeljalo na igralsko pot. To srečno naključje je bilo zame še posebno pomembno, ker

Ajda: Vsakič ko sem bila vprašana pred tablo, sem imela rdeče lise po obrazu in vratu. To je trajalo vso osnovno in še precejšen del srednje šole; bilo je zelo neprijetno.

Pravkar berem knjigo V elementu Kena Robinsona, ki pripoveduje o tem, kako se vse spremeni, ko odkriješ svojo ustvarjalno strast. Praviloma gre za trenutek razsvetljenja. Se spomnite, kako se je vse skupaj začelo?

Ajda: V meni je od nekdaj tlela želja po igranju, a obenem tudi strah. Vsakič ko sem bila vprašana pred tablo, sem imela rdeče lise po obrazu in vratu. To je trajalo vso osnovno in še precejšen del srednje šole; bilo je zelo neprijetno. A srednja šola mi je dala prijatelje, s katerimi sem še danes močno povezana. Stali so mi ob strani, da sem presegla strah pred javnim nasto-

panjem. Pri moji odločitvi, da postanem igralka, pa je bilo prelomno, ko sem prav tu v MGL dobila nekaj vlog kot plesalka. Prevzela sta me občutje odra in način dela – brskanje po vlogah, vživljanje v druge like ... Navdušilo me je, da gledališki ansambel deluje kot organizem tudi takrat, ko skupaj zaidemo v nemogoč položaj.

Kako pa sta vidve, Viktorija in Jana, odkrili svojo igralsko strast?

Viktorija: Pri meni se je začelo dokaj hitro. Ne spomnim se sicer, ali je takoj padla odločitev, ampak želja je vsekakor bila. Imela sem blazno srečo, ker sem v tretjem

prihajam iz Lendave in tam nimaš toliko stika z gledališčem kot denimo v Ljubljani. Kot otrok sem veliko redkeje gledala predstave kot moji vrstniki v Ljubljani. Hitro sem začela delati na radiu, kjer sem imela otroško oddajo, kasneje sem začela delati mladinsko oddajo, ki je trajala do četrtega letnika. Po četrtem letniku gimnazije so se naše poti razšle, jaz pa sem odšla delati sprejemne izpite na AGRFT.

Ajda, vi ste omenili strah pred nastopanjem, ki ste ga morali premagati. Ljudje velikokrat zmotno sklepamo, da ste vsi igralci rojeni za nastop.

Viktorija: Igralci smo si med seboj različni. Če si igralec, ne pomeni, da si v vsakem trenutku vodja skupine, zabavljáč. Sama sem bila kot otrok veliko bolj željna pozornosti kot sedaj. Brez težav sem se postavila na mizo in pred vsemi zapela. Na rojstnih dnevih sem povabljenca postrojila v krog in jih nadlegovala z obsežnim razvedrilnim programom. Sedaj pa raje sedim kje v ozadju in opazujem. Ljudje, ki me ne poznajo, me pogosto sprašujejo, ali sem slabe volje. Ali pa me imajo za zelo resno in strogo. In čeprav sem v takšnih trenutkih povsem pasivna, se mi v resnici veliko dogaja (nasmeh).

Bi tudi vidve o sebi rekli, da sta po psihološkem ustroju bolj opazovalki?

Jana: Jaz sem definitivno (nasmeh).

Ajda: Igralci se na neki način igramo z ognjem, ko brskamo po vlogah. Zato je dobro, da ozaveščaš, kaj je tvoja baza. Če hočeš prepoznavati stvari pri drugih, moraš poznati sebe.

Jana: Ja, da sploh opaziš stvari.

Občutek imam, da ste vse tri garačice. Poleg talenta je najbrž potrebno tudi trdo delo.

Ajda: V MGL smo vsi od prvega do zadnjega garači. Talent je pač nekaj, kar imaš ali pa nimaš. Ne moreš ga povečati.

Jana: S starši sem šla pogosto v teater in me je že takrat očaral. A sem sprva študirala stomatologijo, kratek čas. Nisem si upala na sprejemne izpite na AGRFT.

Jana: Ampak če je to tvoja strast, si želiš delati. Rad garaš. Količina dela je odvisna tudi od tega, v koliko predstavah nastopaš, koliko se igrajo, koliko si ob tem zaposlen zunaj gledališča, kjer gre seveda za osebno odločitev, kaj sprejmeš in česa ne. Sama potrebujem veliko miru (nasmeh). Težko delam več stvari naenkrat. Včasih sem, zdaj pa tudi zaradi družine manj.

Ajda: Jaz sem v obdobju, ko delam več stvari hkrati. Nimam še družine in si to lahko privoščim. Tak način življenja mi za zdaj ustreza.

Kako bi opisale tisti čarobni občutek, ko ste na odru »v elementu«?

Ajda: Celotno telo zavibrira. Kot da sem čisto pretočna in mi energija kroži po vsem telesu. »Zbudiš« se šele, ko stopiš z odra. To je res izjemen občutek, ampak je zvito ulovljiv.

Viktorija: Ta občutek prepoznam tako, da takrat na odru ne razmišljam o ničemer drugem. Takrat mi ni treba nadzorovati telesa. Včasih kakšno predstavo igram že petnajstič, a gre telo mimo replik. To pomeni, da moram zavestno razmišljati o telesu, kako ga vključiti. Magija pa se

zgodí, kadar mi o tem ni treba razmišljati. Mislim, da vsak igralec pozna takšne občutke, a jih najbrž vsak od nas doživlja na svoj način.

Je to neke vrste droga?

Jana: Lahko bi tako rekli. A ne zgodi se ravno vsak dan. Žal (smeh vseh treh). Meni se v takšnih trenutkih zdi, kot bi se zlila z vlogo. Kot bi se razdalja med mano in vlogo povsem izničila. Včasih namreč hodiva vstřic ali celo stran druga od druge.

Ajda: Ta magija se zgodi tudi na vajah,

koristi ničemer. Moraš stati za sabo in tem, kar počneš, in v interakciji podpirati, spodbujati partnerja, kajti redko se zgodi, da je uspeh odvisen samo od posameznika.

Viktorija: Mislim, da igralci na vse predstave – ne le na tiste, v katerih nastopamo – gledamo drugače kot preostali gledalci. Tudi kadar kakšna predstava v celoti ne uspe, se zavedamo, koliko dela je zadaj. To, kar vidijo gledalci, je včasih nesrečen razplet dogodkov in ni mogoče vedno s prstom pokazati, kaj je šlo narobe. Včasih so krivi zunanji dejavniki, da se stvari ne zložijo pravilno. Ampak kritika je kljub temu vedno dobrodošla. Predstava je po mojem mnenju dobra, če iz ljudi izvabi tako dobre kot slabe vibracije.

Je po vašem mnenju gledališče, tudi umetnost nasploh, lahko terapevtsko?

Jana: Name gledališče lahko učinkuje tudi terapevtsko, in to kadar sem gledalka in ko sem igralka. Lepo je, da ima tako moč, da lahko v meni sproži toliko stvari, da se me dotakne na toliko načinov.

Ajda: Takšne občutke v meni vzbudi Jožica Avbelj, s svojo prezenco in energijo na odru. Večkrat me je že spravila v jok.

Viktorija: Sama sem zelo vizualen tip. Tisto, kar mene premakne, ni nujno celota. Iščem neke drobne momente, ki so lahko ali slika ali glasba, določen lik, beseda ali pa sama energija igralca.

Viktorija: Meni se zdi, da mora biti na prvem mestu osvoboditev in uresničitev samega sebe. Šele potem lahko začneš graditi skupno življenje s partnerjem.

ko publike ni. To se mi zdi eden najbolj čarobnih delov našega poklica.

Viktorija: Lahko pa to čarovnijo doživiš tudi kot gledalec. Jaz se med predstavo rada glasno smejim, vpijem in ploskam; morda se zaradi tega komu zdim nevljudna. Najlepše mi je, ko na odru gledam svoje prijatelje in kolege. Zelo pogosto imam mravljince po telesu. Zato ker jih imam rada, jih občudujem in ker so dobri igralci.

Jana: In takrat te kar zsrbi, da bi šel na oder, da bi bil del tega, kar se dogaja.

Iz vašega pripovedovanja sem dobila občutek, da ste podpirajoč kolektiv. A za naše kulturno okolje velja, da nismo vajeni dajati komplimentov, tudi kadar smo iskreno navdušeni.

Jana: Res je, zadnje čase se kar zavestno opominjam in večkrat povem, ko mi je kaj všeč, dam kompliment. Tega nisem bila vajena, se pa učim. Dajanja in sprejemanja komplimentov.

Ajda: Po mojem mnenju je to povezano tudi s perfekcionizmom – da se nam nič ne zdi dovolj dobro oziroma da mislimo, da bi lahko bilo še boljše. Ampak to ne

Pogosto na odru igrate klasike oziroma tekste, ki so nastali v drugačnih družbenih okoliščinah. To se odraža tudi tako, da so ženski liki pogosto napisani z moške, patriarhalne pozicije.

Ajda: Teater je še vedno moški svet. Pa vendar manj kot v Antični Grčiji (smeh).

Ajda in Jana, vidve denimo igrata v predstavah Sugar – Nekateri so za vroče in Sedem let skomin vsaka svojo »Merlinko«. Se vama zdi problematično, da na neki način s tem ohranjata pri življenju stereotip ne ravno bistre zapeljivke?

Jana: O, jaz sem imela kar nekaj takih vlog (smeh). Dvakrat sem v muzikalu igrala tak tip naivne blondinke in v teh dveh primerih to sprejela kot del žanra. In tudi z veseljem delala in raziskovala. Sem pa vesela in hvaležna, da sem imela priložnost ohranjati pri življenju že kar nekaj zelo različnih ženskih likov.

Ajda: Pri predstavi Sedem let skomin smo izhajali iz teksta, po katerem je bil posnet tudi film, in ne iz filma samega. Tako da se meni pri oblikovanju vloge ni bilo treba obremenjevati z Marilyn Monroe.

Viktorija: Ženske niso zapostavljene zgolj v klasičnih tekstih. A sodobno gledališče ima moč, da lahko tovrstne tekste postavi na drugačen način. Seveda znotraj okvirja, ki ga dopušča ideja teksta.

Jana: Problematično bi se mi zdelo, če režiser in ekipa, s katero delam, ne bi slišala mene oziroma lika, ki ga bom kot igralka upodobila.

Ajda, vi ste na takšno »sploščitev« ženskega lika v gledališču domiselno opozorili tudi v svoji magistrski nalogi, ki ste jo kasneje tudi uprizorili kot

monodramo.

Ajda: Dolgo sem iskala tekst, ker sem iskala močan, polnokrven ženski lik. Tako sem Homerjevega Odiseja, ki ga seveda dobro poznam, združila s sodobnim tekstom Margaret Atwood Penelopina preja. Na eni strani sem imela arhaičen Homerjev tekst v verzih, ki z moške perspektive opisuje, kako je Penelopa doživljala čakanje na Odiseja: bila je mirna, potrpežljiva in zvesta – predvidljiva v svoji družbeni primernosti. Na drugi strani pa sem imela sodobno žensko, ki z ženske perspektive za nazaj pripoveduje, kako je bilo v resnici: da je morala vedno igrati igro z moškimi, da je preživela, kako je imela kot ženska tudi svoje potrebe, ki jih je lahko zadovoljila samo z zvijačami, pod krinko sprejemanja igre z dedci itd.

Nedavno sem si v kinu ogledala uspešnico Dežela La La, ki je hommage klasičnim hollywoodskim muzikalom. Všeč mi je njen konec, ki je obenem srečen in nesrečen: ker oba junaka sledita svojim sanjam in se uresničita kot umetnika, ne ostaneta skupaj kot ljubezenski par.

Mislite, da je umetnicam in umetnikom težje usklajevati samouresničitev in

partnerski odnos?

Ajda: Partnerja sta lahko popolnoma različna, ampak neki del med njima mora skupaj rasti. Težko postane, če vleče enega v eno in drugega v drugo smer. Mislim, da to ni povezano z našim poklicem. Čarobno je, če hodiš s partnerjem vštric, in boleče, če ugotovita, da sta se zgubila. Tako pač je.

Jana: Se strinjam. Super je, če se vsak od partnerjev najde in uresniči sam zase. Potem sta lahko skupaj srečnejša in svobodnejša. Ugibam, da kot umetnik morda še bolj trpiš, če se ne uresničiš, ker je potreba, da se izraziš, močna. To te tišči. Jaz to čutim kot nekakšno silo v sebi. Nujo.

Viktorija: Če sam pri sebi nisi poklicno oziroma v našem primeru ustvarjalno zadovoljen, potem ne moreš dobro vibrirati niti doma, v družinskem okolju. Tak zaključek filma se mi zdi zelo točen, čeprav je morda netipičen in bi pričakovali, da zmaga ljubezen. Meni se zdi, da mora biti na prvem mestu osvoboditev in uresničitev samega sebe. Šele potem lahko začneš graditi skupno življenje s partnerjem.